

แนวทางการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

The Development Guidelines for the Academic Excellence of the Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University

ชนิดา มิตรานันท์¹ ชุติกร โชติดี² อีรพงษ์ จุลสายพันธ์³ พรชัย มั่นหมาย⁴ และ มยุรี เสือคำราม⁵

^{1, 2, 3, 4} นิสิต ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁵ นิสิต ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยศึกษาตามภารกิจหลักของภาควิชาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 27 คน คือ คณาจารย์ที่ปฏิบัติงานสอน และ / หรืองานบริหารภาควิชาการศึกษา และนิสิตภาควิชาการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ปริญญาบัณฑิตวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ ปริญญาโท และปริญญาเอก ภาคปกติและภาคพิเศษ เจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาการศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ความถี่ คำร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนการสอนควรกำหนดทิศทางของหลักสูตรจากความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและสังคม เน้นการปฏิบัติจริง มีการประเมินผลการเรียนที่หลากหลาย กระตุ้นให้มีส่วนวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สนับสนุนให้คณาจารย์มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) ซึ่งกันและกัน และแสวงหาบุคคลภายนอกมาสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และมีจรรยาบรรณวิชาชีพของคณาจารย์ ด้านการวิจัย ควรสนับสนุนให้คณาจารย์มีผลงานวิจัยทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติมากขึ้น เช่น มอบหมายภาระงานให้คณาจารย์อย่างเหมาะสม พัฒนาศักยภาพภาษาอังกฤษของคณาจารย์ สนับสนุนทุนวิจัยมีระบบที่เลี้ยงนักวิจัย สร้างแรงจูงใจให้คณาจารย์ทำวิจัย มีประเด็น (Theme) ของงานวิจัยสอดคล้องกับนโยบายของชาติ มีระบบฐานข้อมูลและสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลวิจัยได้ มีการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการบริการวิชาการแก่ชุมชน การเรียนการสอน เป็นต้น ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ควรกำหนดแนวทางเป้าหมายและผู้รับผิดชอบโครงการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ตลอดจนสรุปผลการประเมินโครงการให้บริการทางวิชาการและเผยแพร่ให้บุคลากรในภาควิชาทราบทุกโครงการ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ควรสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมแก่นิสิตในการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับนิสิต และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ความเป็นเลิศทางวิชาการ, อุดมศึกษา

Abstract

This purpose of this research was to develop guidelines for the academic excellence of the Department of Education to conform with four missions of the Department of Education: teaching, research, academic services, and cultural preservation. Key informants were 27 persons, consisting of lecturers and staffs in the Department of Education, graduate students, and bachelor's students in the Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University in the second semester of 2552 academic year. The research instruments were a questionnaire, an in-depth interviews form, and a focus group form. Frequency, percentage, and content analysis were employed to analyze data.

According to the research results, regarding teaching, the Department of Education should develop a curriculum in response to the needs of the stakeholders and society with an emphasis on real practice; should evaluate students using multifaceted models to improve classroom instruction; should encourage the lecturers to share their learning and best practices; should seek outside support for teaching and learning, and should promote professional ethics among the lecturers. In terms of research, Department of Education should encourage the lecturers to conduct and publish research works both nationally and internationally, by means of assigning appropriate tasks to the lecturers, helping them develop English language proficiency, securing research funds, initiating the mentoring system, motivating the lecturers to conduct research, forming a research theme in consistence with the national research policy, constructing a practical database, and integrating research into the field of teaching and academic services. Regarding academic services, Department of Education should designate goals and the people in charge, conduct project evaluation and inform the results of which to the Department's staff. For the cultural preservation, the students should be equipped with moral and ethical principles via in-class learning, promoted to form righteous attitudes via cultural activities, and encouraged to actively and continuously participate in cultural activities organized by the Department of Education.

Keywords: The Development Guidelines, Academic Excellent, Higher Education

1. บทนำ

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดตั้งพร้อมกับคณะศึกษาศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2513 มีปณิธานเพื่อผลิตบัณฑิตที่สมบูรณ์ด้วยปัญญาและคุณธรรม และมีวิสัยทัศน์ คือ เป็นสถาบันที่มุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการสู่ระดับสากล ผลิตนักการศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความสามารถทั้งในการคิดและการปฏิบัติ (ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552) ภาควิชาการศึกษาเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก โดยเปิดหลักสูตรปริญญาตรี

2 สาขาวิชา คือ การสอนวิทยาศาสตร์ และการสอนคณิตศาสตร์ หลักสูตรปริญญาโท 6 สาขาวิชา คือ หลักสูตรและการสอน การสอนคณิตศาสตร์ การสอนวิทยาศาสตร์ ปฐมวัยศึกษา การบริหารการศึกษา และการวิจัยและประเมินทางการศึกษา และหลักสูตรปริญญาเอก 4 สาขาวิชา คือ วิทยาศาสตร์ศึกษา หลักสูตรและการสอน การวิจัยและประเมินทางการศึกษา และการบริหารการศึกษา นอกจากนี้ ยังได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาศาสตร์อีกด้วย

ภาควิชาการศึกษาได้ดำเนินงานตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องดำเนินการ 4 ด้าน คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550, หน้า 8) และได้ดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของคณะศึกษาศาสตร์ และตามกรอบที่คณะศึกษาศาสตร์กำหนดไว้ โดยจัดทำรายงานการศึกษาตนเองมาเป็นลำดับ (ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552) ในช่วงปีการศึกษา 2551 (1 มิถุนายน 2551-31 พฤษภาคม 2552) ภาควิชาการศึกษาได้จัดทำรายการประเมินตนเองฯ เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายในของคณะศึกษาศาสตร์ โดยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลของคณะกรรมการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภาควิชา พบว่า ด้านการบริการทางวิชาการและด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม ส่วนในด้านการเรียนการสอนและด้านการวิจัยมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจำนวนนิสิตที่ได้รับรางวัลและได้รับการประกาศเกียรติคุณยกย่องวิทยานิพนธ์เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ให้กว้างขวางขึ้นยังมีน้อย เงินสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ภายในมหาวิทยาลัยต่อจำนวนคณาจารย์ประจำและบุคลากรวิจัยมีคะแนนต่ำสุด ทั้งยังขาดระบบในการติดตามการอ้างอิงบทความทางวิชาการ สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณาจารย์ในภาควิชาการศึกษา ซึ่งพบปัญหาความไม่พร้อมของสื่อในการเรียนการสอน จำนวนผลงานวิจัยของคณาจารย์ในภาควิชาการศึกษามีน้อย ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยของคณาจารย์ไม่สามารถรวบรวมหลักฐานการให้บริการแก่สังคมได้ และกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ยังไม่สามารถสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรมให้กับนิสิตได้อย่างแท้จริง

นอกจากปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละภารกิจของภาควิชาการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษาแล้ว ยังพบว่า มีคณะกรรมการประจำหลักสูตรของสาขาวิชาในการบริหาร ติดตาม และพัฒนาหลักสูตรทั้งในระดับรายวิชาและสาขาวิชาฯ อย่างต่อเนื่อง มีคณาจารย์ที่มีประสบการณ์และทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ นิสิตมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการสอนของคณาจารย์ มีแผนงานวิจัยสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ได้รับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงานภายนอก มีแผนจัดโครงการบริการทางวิชาการแก่สังคมอย่างต่อเนื่อง คณาจารย์ได้รับเชิญเป็นกรรมการวิชาการ วิชาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิ และวิทยากรให้กับหน่วยงานของรัฐและเอกชนอย่างสม่ำเสมอ และนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของภาควิชา และมีกิจกรรมและโครงการที่ส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม นับเป็นจุดแข็งของภาควิชาซึ่งสามารถพัฒนาภาควิชาการศึกษาให้เป็นสถาบันที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการได้ และมีการศึกษาวิเคราะห์ผ่านการวิจัยสถาบันเกี่ยวกับการดำเนินงานสภาพแวดล้อม และกระบวนการขององค์กร เพื่อประโยชน์ในการจัดหาข้อมูลสำหรับสนับสนุนการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ หากองค์กรใดใช้สารสนเทศจากงานวิจัยสถาบันเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานขององค์กรอย่างเป็นระบบและจริงจัง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว เชื่อว่าองค์กรนั้นจะก้าวสู่ความเป็นเลิศได้ในที่สุด (สุพัตร์ พิบูลย์, 2552: ออนไลน์)

ดังนั้น เพื่อให้ภาควิชาการศึกษาที่มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับว่ามี กระบวนการและผลผลิตที่มีความเป็นเลิศในด้านนั้น ๆ เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการเทียบเคียง (Benchmarking) ซึ่ง การเทียบเคียงเป็นวิธีการในการวัดและเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ บริการ และวิธีการปฏิบัติกับองค์กรหรือเกณฑ์ เพื่อนำผลการเปรียบเทียบมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้านการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

3. นิยามศัพท์

1. ความเป็นเลิศทางวิชาการ หมายถึง แนวทางการจัดการศึกษาของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ทำให้เกิดผลลัพธ์ในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นไปตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์การเทียบเคียงที่ได้จากการศึกษา สังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสถาบันที่มีผลงานดีเด่นและเป็นที่ยอมรับด้านการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2. ความเป็นเลิศด้านการเรียนการสอน หมายถึง ผลผลิตด้านการเรียนการสอนที่มีการบริหารจัดการด้านการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสนับสนุนพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพคณาจารย์ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประกันคุณภาพและมีความเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน

3. ความเป็นเลิศด้านการวิจัย หมายถึง ผลผลิตด้านการวิจัยที่แสดงถึงคุณภาพและการได้รับการยอมรับทั้งระดับชาติและนานาชาติ ประกอบด้วย จำนวนผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติ จำนวนผลงานตีพิมพ์ต่อจำนวนคณาจารย์ทั้งหมด จำนวนผลงานที่คณาจารย์เป็นนักวิจัยหลัก (Corresponding Authors) ต่อจำนวนผลงานทั้งหมด จำนวนครั้งของการถูกอ้างอิง (Citation) ต่อจำนวนผลงานทั้งหมด และค่าเฉลี่ย Journal Impact Factors (จากฐาน ISI) (ผลรวม Impact Factors ต่อจำนวนผลงานทั้งหมด)

4. ความเป็นเลิศด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม หมายถึง ผลผลิตด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมที่มีแผนและกิจกรรมบริการวิชาการและวิชาชีพที่สนองความต้องการของสังคมชุมชนและหน่วยงานภายนอก การจัดงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมบริการวิชาการและวิชาชีพ และมีการนำความรู้และประสบการณ์จากการบริการวิชาการและวิชาชีพมาใช้ในการเรียนการสอน

5. ความเป็นเลิศด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หมายถึง ผลผลิตด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่สามารถสร้างจิตสำนึกแห่งศิลปวัฒนธรรมไทย ให้เกิดกับคณาจารย์และนิสิตทุกระดับในภาควิชาการศึกษา ประกอบด้วยแผนการสอนที่สอดแทรกประเด็นคุณธรรมและจริยธรรม กิจกรรมในวาระสำคัญต่าง ๆ ที่ทำให้คณาจารย์และนิสิตเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และได้รับความพึงพอใจ

6. การเทียบเคียง (Benchmarking) หมายถึง กระบวนการและผลลัพธ์ซึ่งแสดงถึงการปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การเทียบเคียงที่ได้จากการศึกษา สังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสถาบันที่มีผลงานดีเด่นและเป็นที่ยอมรับด้านการเรียน การสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

7. แนวทางการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ หมายถึง กระบวนการ หรือวิธีการในการจัดการศึกษาในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ภาควิชาการศึกษาใช้ดำเนินการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ภาควิชาการศึกษาได้ข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาภาควิชาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ
2. ฝ่ายบริหารได้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจดำเนินหรือยกเลิกกิจกรรม / โครงการของภาควิชาการศึกษา

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกศึกษาภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แบ่งเนื้อหาในการศึกษาเป็น 4 ประเด็นหลักตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ผู้ให้ข้อมูล

1. คณาจารย์ที่ปฏิบัติงานสอน และ / หรืองานบริหารภาควิชาการศึกษา ภาควิชาการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 13 คน
2. เจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาการศึกษา จำนวน 2 คน
3. นิสิตภาควิชาการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน ปริญญาโท และปริญญาเอก ภาคปกติและภาคพิเศษ ภาควิชาการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 10 คน
4. ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการ หรือวิธีการพัฒนาการจัดการศึกษาของภาควิชาการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 3 ชุด ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับคณาจารย์ เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ชุดที่ 2

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับเจ้าหน้าที่ เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน และชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ใช้บัณฑิต เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มสำหรับนิสิต เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มนิสิต มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ระบุวัตถุประสงค์และสิ่งที่ต้องการจะศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของภาควิชาการศึกษา แนวคิดในการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศของภาควิชาการศึกษา และการเทียบเคียง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และสร้างนิยามศัพท์

3. ร่างข้อคำถามที่ใช้ในเครื่องมือต่าง ๆ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Congruence) 0.67-1.00 และปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) แบบความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามความคิดเห็นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach ได้สัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิเคราะห์เอกสาร และรายงานการประเมินตนเองของภาควิชาการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูล จุดแข็ง จุดอ่อน และข้อเสนอแนะ

2. การสำรวจความคิดเห็น โดยติดต่อทำหนังสือขออนุญาตจากหัวหน้าภาควิชาการศึกษา ในการเก็บข้อมูลกับคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตในภาควิชาการศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยติดต่อและนัดหมายวัน เวลาในการสัมภาษณ์กับคณาจารย์ในภาควิชาการศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต โดยแจ้งประเด็นในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยติดต่อและนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการสนทนากลุ่มกับนิสิตระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาในภาควิชาการศึกษา และแจ้งประเด็นในการสนทนากลุ่มล่วงหน้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

6. สรุปผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการจัดการสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้านตามภารกิจของภาควิชา ดังนี้

ด้านการเรียนการสอน

วิธีการดำเนินการที่จะทำให้การบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ การกำหนดทิศทางของหลักสูตรจากความต้องการใช้บัณฑิตของสังคมและสอดคล้องกับบริบททางสังคม ซึ่งเป็นหลักสูตรที่คณาจารย์ในภาควิชา เน้นการปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งอาจารย์ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.5 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและสามารถปฏิบัติได้จริงมากที่สุด

วิธีการดำเนินการที่จะทำให้การพัฒนาการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศ ต้องค้นหาเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของภาควิชา แล้วจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเอกลักษณ์นั้น มีการประเมินผลการเรียนที่หลากหลาย ผลักดันให้คณาจารย์เป็นผู้นำความคิดผ่านทางการเป็นวิทยากร กระตุ้นให้ทีมงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สนับสนุนให้คณาจารย์ภายในสาขาวิชาและองค์กรอื่นให้มีการแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติที่ดีเลิศ (Best Practice) ระหว่างกัน มีแหล่งเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน และแสวงหาบุคคลภายนอกมาสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

วิธีการดำเนินการส่งเสริมให้คณาจารย์มีความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการมากขึ้น ได้แก่ ส่งเสริมให้คณาจารย์มีความรู้และเชี่ยวชาญอย่างลึกซึ้ง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีเวลาให้นิสิต ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย และใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งการส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพคณาจารย์ มีการคัดเลือกคณาจารย์ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและมีจรรยาบรรณที่ดีเข้ามาทำงาน ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรแบบกัลยาณมิตรให้เกิดขึ้น และระบบการสร้างขวัญและกำลังใจให้เป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านการวิจัย

วิธีการดำเนินการที่จะทำให้ผลงานวิจัยทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น ได้แก่ มอบหมายภาระงานให้คณาจารย์อย่างเหมาะสม เพิ่มอัตราคณาจารย์ให้เพียงพอกับภาระงานในปัจจุบัน ต้องพัฒนาศักยภาพภาษาอังกฤษของคณาจารย์ สนับสนุนทุนวิจัยภายใน และสนับสนุนงบประมาณให้คณาจารย์เข้าร่วมประชุมระดับนานาชาติ (International Conference) และการศึกษางานดูงานต่างประเทศ โดยมีนโยบายการสร้างวัฒนธรรมการเข้าร่วมประชุมวิชาการ (Conference) และสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของการตีพิมพ์ผลงานวิจัยแก่คณาจารย์ทุกคน มีนโยบายจัดสรรงบประมาณและผลักดันให้คณาจารย์รุ่นใหม่ทำวิจัยมากขึ้น มีระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย โดยให้คณาจารย์อาวุโสเป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงในการทำวิจัยแก่คณาจารย์นักวิจัยรุ่นใหม่ตลอดจนช่วยขอทุนวิจัยจากภายนอก จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลในการทำวิจัย มีการประเมินผลการปฏิบัติงานวิจัยเป็นระยะตามเวลาที่กำหนดไว้ทั้งปริมาณและคุณภาพ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักวิจัยที่ร่วมโครงการ ซึ่งอาจารย์ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.5 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและสามารถปฏิบัติได้จริงมากที่สุด

วิธีการดำเนินการที่จะทำให้จำนวนครั้งของการถูกอ้างอิงต่อจำนวนผลงานทั้งหมดเพิ่มขึ้น ภาควิชาควรมีประเด็น (Theme) ของภาควิชาที่สอดคล้องกับนโยบายการวิจัยของชาติ และให้ความช่วยเหลือด้านการเขียนบทความภาษาอังกฤษ กระตุ้นให้คณาจารย์รุ่นใหม่อ่านงานวิจัยนานาชาติให้มาก มีระบบฐานข้อมูลและสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลวิจัยได้ สนับสนุนทุนส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย

วิธีการดำเนินการเพื่อให้มีการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ควรจัดเวทีให้คณาจารย์นำเอาความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาประกอบการถ่ายทอดความรู้ มีการวางแผนแนวทางการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยของ

คณาจารย์และนิสิต มีนโยบายนำผลงานวิจัยไปให้บริการวิชาการแก่ชุมชน สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการวิจัยเป็นฐาน ใช้การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นเครื่องมือให้เกิดงานวิจัยร่วมกันระหว่างนิสิตและคณาจารย์ จัดให้มีกระบวนการในการประเมินงานวิจัยแบบเป็นรูปธรรม ควรพิจารณาถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการประเมิน ผลผลิตของการวิจัย สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะ

วิธีการดำเนินการจัดสรรเงินทุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยในภาควิชาให้เพิ่มขึ้น ควรหาเงินทุนสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงานภายนอกให้มากขึ้น และผลักดันให้คณาจารย์ขอทุนจากภายนอกหน่วยงาน โดยการกำหนดประเด็นหัวข้องานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของนโยบายของชาติ เพื่อสามารถเสนอขอทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกได้ง่ายขึ้น ควรจัดสรรเงินทุนวิจัยให้เพียงพอ มีระบบฐานข้อมูลและใช้ประโยชน์จากข้อมูลแหล่งเงินทุนวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก มีการบริหารจัดการงานวิจัยและเพื่อการวิจัยตามแผน รวมทั้งปรับเปลี่ยนแผนการวิจัยตามสถานการณ์อย่างเหมาะสม

ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

วิธีดำเนินการให้มีโครงการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น ควรมีการสัมมนาทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการในการให้บริการทางวิชาการของหน่วยงานต่าง ๆ ของภาควิชาตามความเชี่ยวชาญของภาควิชา เช่น โครงการให้ความรู้ในวิธีการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การวิจัยในชั้นเรียน การจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนกำหนดเป้าหมายของโครงการบริการวิชาการในแต่ละปีการศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการบริการวิชาการแต่ละโครงการให้ชัดเจน ซึ่งอาจารย์ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.5 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและสามารถปฏิบัติได้จริงมากที่สุด

วิธีดำเนินการให้มีการประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง กำหนดให้ผู้รับผิดชอบโครงการสรุปผลการประเมินโครงการบริการทางวิชาการและเผยแพร่ให้บุคลากรในภาควิชาได้รับทราบทุกครั้ง โดยการจัดเสวนาทางวิชาการ หรือการจัด Knowledge Management เป็นต้น

ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

วิธีการดำเนินการให้คณาจารย์สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมแก่นิสิตในการเรียนการสอน จะต้องสร้างกิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในห้องเรียน โดยเป็นการร่วมกันอภิปราย และการแสดงบทบาทสมมติ และควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมครู โดยไม่ควรกำหนดเป็นคำสั่งกฎระเบียบข้อบังคับของภาควิชา ซึ่งอาจารย์ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.5 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและสามารถปฏิบัติได้จริงมากที่สุด

วิธีการดำเนินการให้การจัดกิจกรรมในวาระสำคัญต่าง ๆ ที่ทำให้คณาจารย์และนิสิตที่เข้าร่วมได้รับความพึงพอใจในระดับมากและสามารถสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยที่สามารถสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ การจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับนิสิต เช่น การแสดงมุทิตาจิต และการรณรงค์ขอพรจากผู้อาวุโส รูปแบบกิจกรรมควรสร้างแบบสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ไม่เครียด ได้รับความรู้ และมีประโยชน์ ควรจัดสถานที่และเวลาในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม และประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และให้รางวัลกับบุคคลที่เป็นตัวอย่างทางด้านการศึกษา ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

7. อภิปรายผลการวิจัย

ด้านการเรียนการสอน

การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของอาจารย์ภายในภาควิชา ในปัจจุบันได้มีการกำหนดเป็นนโยบายให้มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการสอนใหม่ในกลุ่มอาจารย์ภายในคณะทุกปีอยู่แล้ว แต่ควรสร้างให้เกิดขึ้นในระดับภาคและโล่งเป็นระดับสาขาวิชา ให้เกิดเป็นวัฒนธรรมภายในองค์กรอย่างไม่เป็นทางการ แลกเปลี่ยนด้วยความเต็มใจและสมัครใจที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนกันได้ในทุกที่และทุกเวลา เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแนวปฏิบัติที่ดี สิ่งที่ทำแล้วประสบความสำเร็จไปสู่อาจารย์ท่านอื่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวรรณ สุทิน (2551) ศึกษาอิทธิพลของจิตลักษณะและสถานการณ์ในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของอาจารย์สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า การได้รับการถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ (Organizational Socialization) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ การได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากองค์การ (Socializational Tactics) และการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน (Work Groups Tactics) เป็นตัวแปรแฝงภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Teaching Behavior) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ พฤติกรรมการเตรียมการสอน พฤติกรรมการดำเนินการสอนและพฤติกรรมการประเมินผล การเรียนการสอน

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในปัจจุบันภาควิชาการศึกษาได้มีความตระหนักและปฏิบัติตามแนวทางการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว โดยการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติและแสดงบทบาทหน้าที่ของตนเองในห้องเรียน มีการใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์เข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการจัดการเรียนการสอน มีกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินที่หลากหลาย ให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้เรียนในแต่ละคนโดยประเมินจากชิ้นงานเป็นหลัก แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ที่นำมาเป็นเกณฑ์มาตรฐานแล้วยังขาดการจัดการเรียนการสอนและหรือให้คำแนะนำเพื่อตอบสนองศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนเฉพาะรายโดยพิจารณาจากแฟ้มประวัติและสะสมผลงาน (Portfolio) ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งในบางรายวิชา ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ทำแฟ้มสะสมผลงานของตนเองแต่แฟ้มเหล่านั้นก็มุ่งไปสู่การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ไม่ได้มีการตอบสนองหรือให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเท่าใดนัก

ด้านการวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคหรือข้อจำกัดที่มีผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ในภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปัจจุบันนี้ คือ อาจารย์ส่วนใหญ่มีภาระงานสอนมาก และอาจารย์รุ่นใหม่หลายท่านยังมีภาระงานด้านการบริหารอีกด้วย ทำให้อาจารย์ไม่มีเวลาทำวิจัย ทั้ง ๆ ที่อาจารย์แต่ละท่านมีศักยภาพในการทำวิจัยสูงก็ตาม แม้ว่าภาควิชาจะได้กำหนดให้งานวิจัยเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของอาจารย์แต่ละท่าน เพื่อตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยที่เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยก็ตาม แต่ถึงกระนั้นปัญหาด้านการบริการจัดการงานวิจัยตลอดจนระบบต่าง ๆ เช่น การจัดสรรเงินทุนเพื่อส่งเสริมการวิจัย งบประมาณ การเผยแพร่ผลงานวิจัย การตีพิมพ์ผลงานวิจัย ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ การถูกอ้างอิงผลงานวิจัย จำนวนผลงานที่อาจารย์รุ่นใหม่เป็นนักวิจัยหลัก และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ก็ยังมีปัญหาอยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์ (2552)

ที่พบว่า วัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ยังมีลักษณะที่ไม่เอื้อต่อการทำวิจัยของอาจารย์ เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่ยังมีภาระงานสอนมาก หลายคนมีภาระงานด้านบริหารและบริการวิชาการอื่น ๆ มากจนไม่มีเวลาทำวิจัย หรือทำไม่เสร็จตามกำหนดเวลาเช่นเดียวกัน

แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านการวิจัยของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประกอบด้วยวิธีการดำเนินการที่จะทำให้จำนวนผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติ จำนวนผลงานวิจัยตีพิมพ์ต่อจำนวนอาจารย์ จำนวนผลงานที่อาจารย์นักวิจัยหลักต่อจำนวนผลงานทั้งหมด จำนวนครั้งของการถูกอ้างอิงต่อจำนวนผลงานทั้งหมด ผลรวมของ Impact Factors ต่อจำนวนผลงานทั้งหมด เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพระดับโลก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) นอกจากนี้ ยังให้ความสนใจกับการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ เพราะเป็นการประยุกต์ใช้ผลการวิจัย เพื่อช่วยเหลือสังคม และการจัดสรรเงินทุนเพื่อส่งเสริมการวิจัย ซึ่งแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับข้อกำหนดพื้นฐานตามระบบประกันคุณภาพการวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้นำมาใช้ในการเทียบเคียง (Benchmarking) ในด้านทรัพยากรและการบริหารจัดการทรัพยากร ด้านกระบวนการในการบริหารจัดการงานวิจัย และด้านผลผลิต (สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550) และสอดคล้องกับนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประกอบด้วยระบบต่าง ๆ 7 ระบบ ได้แก่ ระบบการจัดการงานวิจัย ระบบงานวิจัย ระบบพัฒนาอาจารย์นักวิจัย ระบบสร้างความเป็นเลิศและความเข้มแข็งในศาสตร์และสาขาวิชา ระบบการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบรักษาคุณภาพและมาตรฐานผลงานวิจัย (พงษ์พัชรินทร์ พุทธิพงษ์, 2552) ดังนั้นจึงทำให้เชื่อได้ว่าหากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้นำแนวทางการพัฒนาด้านการวิจัยที่ได้จากวิจัยในครั้งนี้ไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบจะทำให้ภาควิชาการศึกษามีความเป็นเลิศทางวิชาการด้านการวิจัยในอนาคตได้อย่างแน่นอน

ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ในด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม นั้น พบว่า วิธีการทำให้มีโครงการบริการทางวิชาการแก่สังคมเพิ่มมากขึ้นนั้นสามารถทำได้โดย จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการในการให้บริการทางวิชาการของหน่วยงานต่าง ๆ ของภาควิชาการศึกษา และส่งเสริมให้มีการจัดทำโครงการใหม่ ๆ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น โครงการที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเมื่อดำเนินโครงการแล้วต้องจัดให้มีการประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินโครงการไปพัฒนาการดำเนินงานในครั้งต่อไป และควรให้มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม เพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เช่น จัดในรูปแบบของฐานข้อมูลออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของภาควิชาการศึกษา และควรส่งเสริมให้มีการนำผลการประเมินโครงการแต่ละโครงการที่ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม มาพัฒนาทักษะและความสามารถของอาจารย์ และบุคลากรเพื่อพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพในการให้บริการทางวิชาการ

ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบกิจกรรมที่ใช้สร้างจิตสำนึกในด้านศิลปวัฒนธรรม รูปแบบหนึ่ง คือ กิจกรรมที่ให้ทั้งความสนุกสนาน สร้างจิตสำนึก และให้ความรู้ก่อนประโยชน์แก่นิสิต / อาจารย์ผู้เข้าร่วม เพื่อให้เกิดผลหลายด้านดังกล่าว กิจกรรมการสร้างจิตสำนึกศิลปวัฒนธรรมไทยสามารถผนวกรวมกับกิจกรรมทางวิชาการอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมเป็น

รูปแบบเดียวกับมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งบางกิจกรรมได้บูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับงานบริการวิชาการเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งทำให้กิจกรรมหนึ่งได้ผลทั้งการสร้างจิตสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรมและความรู้ที่จะก่อให้เกิดนิสัย

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

ด้านการเรียนการสอน

1. การเปิดหลักสูตรนอกจากพิจารณาจากสภาพการณ์ปัจจุบันที่พิจารณาจากความต้องการของบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิตแล้ว ยังควรมีการมองไปยังอนาคตที่จะเกิดขึ้น โดยกำหนดหลักสูตรเพื่อรองรับแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อสร้างความเป็นผู้นำและเป็นแห่งแรกที่เปิดหลักสูตรดังกล่าว
2. ควรส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันให้กลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร ให้มีการเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดความเลิศทางวิชาการ
3. ควรสนับสนุนให้คณาจารย์ผู้สอนแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยสามารถพิจารณาได้จากแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน และการสังเกตพูดคุยตามความรับรู้ของคณาจารย์

ด้านการวิจัย

1. ผู้บริหารภาควิชาควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการวางแผนนโยบายและกำหนดกลยุทธ์ด้านการวิจัยของภาควิชาการศึกษา เพื่อให้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้
2. ผู้บริหารภาควิชาควรพิจารณาถึงวิธีการดำเนินการ / แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านการวิจัยในทุกประเด็นของการวิจัยนี้เพื่อวิเคราะห์ถึงการนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านการวิจัยในระดับตัวคณาจารย์ และระดับสถาบันตามบริบทของแต่ละสาขาวิชาอย่างเหมาะสม
3. ผู้บริหารภาควิชาสามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาเพื่อสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยของคณาจารย์เพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยต่อไป

ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม

1. ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโครงการและรายงานการประเมินโครงการด้านการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนที่เอื้อต่อการนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวก รวดเร็ว
2. ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรให้แก่บุคลากรของภาควิชาการศึกษา
3. ควรจัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณาจารย์ของภาควิชาการศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการตลอดจนทักษะในการถ่ายทอดความรู้ในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน

ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ที่ผ่านมา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีนโยบายพัฒนานิสิต และมีกิจกรรมที่จะสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมแก่นิสิตอยู่แล้ว รวมทั้งการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในการเรียนการสอน แต่ควรมีประเด็นที่เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

1. ควรมีนโยบายกระตุ้นให้คณาจารย์ผู้สอนมีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในห้องเรียน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อภิปรายโดยยกตัวอย่างจริง / ข่าว / นิทาน การแสดงบทบาทสมมติ การเป็นครูต้นแบบ เป็นต้น
2. กิจกรรมที่ภาควิชาจัดขึ้นเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของนิสิต ควรเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ไม่ก่อให้เกิดความเครียดแก่นิสิต ให้นิสิตเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และสามารถสร้างความรู้และก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับนิสิต นอกจากการกระตุ้นจิตสำนึกเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยเพียงอย่างเดียว
3. ภาควิชาการศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมทางสื่อต่าง ๆ โดยทำอย่างทั่วถึง และมีการประชาสัมพันธ์ในชั้นเรียนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรได้มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านการวิจัยของคณาจารย์ในลักษณะเฉพาะสาขาวิชา เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านการวิจัยในบริบทที่เหมาะสมเฉพาะสาขาวิชาต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- พงษ์พัชรินทร์ พุฒินนะ. (2552). “นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี”. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 15(2): 338-354.
- ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. (2552). *รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report) ปีการศึกษา 2551 (1 มิถุนายน 2551-31 พฤษภาคม 2552)*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา).
- วีรวรรณ สุทิน. (2551). “อิทธิพลของจิตลักษณะและสถานการณ์ในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของอาจารย์สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์.” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 14(1): 1-20.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552ก). *9 มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ชีตความสามารถระดับโลก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. (2552ข). *เอกสารประกอบคำแถลงข่าวโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ภายใต้แผนการปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555*.
- สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2550). *ระบบประกันคุณภาพการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2552). *แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสถาบัน*. สืบค้นวันที่ 1 พฤศจิกายน 2552, จาก www.gotoknow.org